

in onze landen en de nieuwe arm ging verzanden, is een nieuwe stroom doorgebroken, zoodat, als 'er op aankomt, wij 't eerstgeboorterecht voor onze Geref. kerken opelschen, wij wij de geestelijke erfenis onzer vaderen handhaven als „kerken“ van Christus. Maar wij zetten dit niet op den voorgrond (allermint om er ons op te beroemen) gezien de verwarring ontstaan door 's Konings ingrijpen.

Wat toch is 't geval?

Zeker, nooit heeft bij de Gereformeerden de bedoeling voorgezet, gelijk men ons van Hervormde zijde vaak verwijt (maar zonder bewijs), om maar uit de Herv. kerk te loopen, die prijs te geven, om maar een zuiverder kerkje te stichten.

Zoo weinig is dit 't geval, dat Dr. Kuyper nog in 1890 in zijn „Separatie en Doleantie“ (p. 41 en 42) zeide: „Het punt waarop 't aankomt is maar, dat de plicht der geloovigen erkend blijve, om 't instituut, waarin ze leven tot reformatie te brengen: eene verplichting, die in zoo volstrekt zinnig doorgaat, dat naar de groote theorie onzer vaderen elke pastoor en elke leek in de Roomsche-Katholieke kerk nog heden ten dage geroepen is om de kerk waarin ze leven, naar den Woorde Gods te reformeren, en, na zoodanige reformatie, met ons in kerkverband te treden.“

Steeds was 't de bedoeling om heel de kerk te reformeren en vrij te maken, juist, gelijk 't nu ook, Gode zij dank, de bedoeling is van talloos vele broeders in de Herv. kerk.

De Afscheiding was, ondanks haar naam, blijken de stukken, in haar eersten aanloop, even doloerend als in '86, waar ze de zusterkerken opriep om 't juk af te werpen, dat de Koning, hoe goed zijn bedoeling ook moge geweest zijn, over de kerken had geworpen en nog wel op ongrondwettige wijze.

Eerst toen ze op zoo schrikkelijke wijze vervolgd werden, (zoo, dat men zelfs in 't Buitenland ging collecteren voor de vervolgd Gereformeerden in Nederland), toen kwam de gedachte bij hen op: Is dat nog wel de ware kerk, die de getrouwen vervolgt en de ongelooften handhaaft? Neen, dat is de valsche kerk en daarom, „naar uwe tenten, o Israël! Wie geloof scheide zich af van dat Babel!“

En, inzonderheid in den bloeitijd voor 't Modernisme, zijn toen de kerken van '34 vertiendubbeld in sterkte, door afscheiding.

Heeft dus de vervolging der getrouwen, de Afscheiden, er toe gebracht de geloovigen op te roepen om zich af te scheiden van de „valsche“ kerk en zich te voegen bij de „ware“?

En is 't niet alleszins begripelijk als men leest wat deze mariehuars voor de zaak van Christus al niet hadden te verduren?

Terecht zegt Kuyper echter hiertegen (Tract. v. d. Ref. der Kerken, volksuitg. '84, p. 166 La.): En toch wordt zo een Synagoge des Satans, niet, doordien ze ons, maar doordien ze den Christus uitwerpt. En nu is 't wel waar, dat 't verwerpen van een Dienaar des Heeren en ook het uitwerpen van een uitverkorene een uitwerking van den Christus kan zijn, maar zeker is dit volstrekt niet. Te minder daar de Kerkeraad onzer kerk buiten het geding kan blijven en alleen 't kerkverband in actieve schuld kan zijn.

En hoewel hij 't verstaamt kon, dat de afgezette alzo oordeelden (p. 195) tegen degenen, die eigen beweging de kerken verlieten, kon hij niet nalaten een „zacht protest“ te doen hooren. „Immers, men mag zijn kerk niet uitgaan, tenzij men wel verzekerd zij, dat ze een Synagoge des Satans werd. Calvijn met name waarschuwt er zoo dringend tegen. (Men zie hierover Calv. Inst. 4-1-10, 14, 18, v. H.). En dat waren de Herv. Kerken toen niet. Wel 5 à 600 in getal (p. 192) stonden er in de 1e linie, met vrij zuivere bediening van Woord en Sacr., om niet te spreken van die der 2e en 3e linie met verdere reformatie. Al zag hij, ook bij de eersten, de misstanden niet over 't hoofd, toch oordeelde hij, „dat de nu uitgetreden broeders de kranke wel wat spoedig hebben opgegeven en moeilijk aan den schijn kunnen ontkomen nu reeds de begravenen voor menige kerk besteld te hebben, die door 's Heeren goedheid weer bijkwam en nog leeft (p. 196 2e a.).

Hij oordeelt dan ook (p. 199 1e a.) „dat wij in al deze gescheiden kerken niets anders kunnen noch mogen zien, dan doloerende kerken, die zich tijdelijk misschien iets te zelfstandig georganiseerd hebben. Als morgen aan den dag de kerken van Amsterdam, Rotterdam, Utrecht enz. door reformatie weer in zilveren staat hersteld worden, zijn we overtuigd, dat al deze nu gescheiden kerken zullen samenvloeien, terwijl 't nu allermint euvet is te duiden, dat ze dit weigeren te doen, zoolang die reformatie toef en een ongeoorloofd kerkverband wordt bijgehouden.“

Ondertusschen stonden maar al te veel, gelukkig niet alle, Afscheiden Br's op 't standpunt, dat hun kerk de „ware“ en de Herv. kerk de „valsche“ kerk was, ze veroordeelden de reformatische actie van Kuyper en de zijnen en verweten hen verschaaftheid aan de Staatsactementen, waardoor ze niet den moed hadden te breken met de kerk, zoodaals hun roeping was.

En toch getrouw zijn en strijden, bekent u en leeft, is de eisch der Heilige Schrift, ook voor de kerk. Zelfs voor de zeven Kl.-Aziatische gemeenten, ifog dieper gezonden dan de Herv. Kerken toen en nu, gold geen andere eisch. Nergens klinkt 't: Scheidt U af en vormt een nieuwe kerk! Getrouw zijn en strijden. Geen conflicten zoeken (wat gemakkelijk genoeg is in een gedeformeerde kerk), maar komen ze, dan Gode meer gehoorzaam zijn dan de menschen, martelaar durven wezen om Gods wil.

De Doleantie was dan ook zulk een poging, maar helaas nog was de vijand zoo sterk, dat de getrouwen werden uitgeworpen. En nu staan onze kerken daar als een opgericht teeken tegenover de Herv. kerken, hen roepende tot bekeering, door haar leven overeenkomstig Gods ordonnantien, een voorbeeld voor alle kerken, ondanks alle tekortkomingen en gebreken, die haar aankleven en die de Kerk des Heeren, ook in haar zuiversten vorm zullen blijven aankleven, zoolang zij „strijdende“ kerken zijn hier op aarde.

Ondertusschen is er een nieuw geslacht opgestaan in de Herv. kerk dat ook nu weer de banier van

Koning Jezus opheft en strijdt voor de vrijmaking der kerk.

Wij gereformeerden, meenden veelszins dat nu de getrouwen waren uitgeworpen, immers de kern der oude Hervormde kerk, deze was opgeschreven ten doode. Wat overbleef was een stervende.

En inderdaad leek dat zoo. Alles scheen met lamheid geslagen.

Maar ziet, de Heere deed niet naar onze zonden en die onzer vaderen. Want ongetwijfeld ons aller zonde is 't, dat de kerk zoo diep in verval was gekomen. En zonde was 't niet minder voor alle achtergeblevenen, dat ze niet mede, als een eenig man, zich hadden opgemaakt om te komen tot reformatie der kerken. Maar de kerk was nog voor een goed deel ingedomd, ja dor en doodsch. Men leefde niet mee. Men las geen Christelijke bladen, liet zich voorlichten, leiden en dus misleiden door liberale, moderne bladen, al heetten ze neutraal (juist als 't in onze dagen nog maar al te veel plaats heeft, zelfs in de kringen onzer vooraanstaanden), die de grootste dwaasheden hen wijsmaakte, alsof Kuyper bij de Hervormde kerken wilde verraden en verkoopen aan de Roomschen, enz.

Maar de Heere deed niet naar de zonden van Zijn volk. Hij is genadig en barmhartig. En ziet, weer zien we de Hervormde kerken opbloeien. Overal een vragen naar zuivere prediking.

Nog is er geen halve eeuw (als van '34 tot '86) verlopen (al gaat 't ons, buitenstaanders, lang niet gauw genoeg), welk een opleving, welk een actie alom om te komen tot reformatie, al of niet in den weg van reorganisatie.

Helaas hoe jammer is 't, dat zooveel, die naast elkander moesten staan, nog altijd tegenover elkaar staan (Geref. en Confess.), dat de onzalige gezangskwestie nog zooveel verdeeldheid brengt, dat men aan weerszijden nog zooveel vraagt naar wat de „vrouwen willen“ in plaats van „wat God wil“, „gaan wij ook niet te veel mank in deze?“ vertrouwend op de hulpe des Heiligen Geestes.

Maar nu!

Is er nu voor ons ook geen aandefding „om ons af te vragen of wij ook niet „doloerende kerken“ zijn, die zich iets te zelfstandig georganiseerd hebben?“

De Afscheiding van '34 (in haar eersten aanloop) was even doloerend als de actie van '86, maar wat na die beide kwam (ook na '86) is veelal afgescheiden. Wij verbliden er ons over, dat 't kloek getuigenis van de kerk van Amsterdam daarvan vrij bleef, maar sprak van een vrijmaken van de kerk in de kracht des Heeren, in plaats van een zich afscheiden van de valsche kerken en een zich voegen bij de ware kerk.

Het is juist dat eenzijdig spreken van „scheurmakerij“ en anderzijds van de „valsche kerk“, dat zooveel onheilg vuur, bitterheid en vijandschap te weeg bracht, dat de hereeniging van die beide groepen met zooveel moeite gepaard is gegaan.

Zullen we nu wederom dienzelfden weg bewandelen en van elkander vervreemden, die elkander moesten stemmen?

Of zullen we hen toevoegen: Broeders, gij hebt zwaar der strijd te strijden, dan wij, want de vijand is in 't weste gedrongen. (Voor ons echter hebben onze vaderen gestreden. En de strijd, die wij te strijden hebben, is slechts de strijd, die blijven zal tot den jongsten dag, tegen zonde, wereld en Satan.) Maar heb goeden moed, 't is Israëls God, die krachten geeft en trouwe houdt tot in eeuwigheid! Wees onvervaard, wij staan aan 't wiste, tot alle hulp bereid en heffen biddende handen op tot Uwen en onzen God en Heiland, opdat Hij Zijn kerk bevrijde over haar ganse lengte en breedte.

W. F. C. VAN HELSDINGEN.

H. I. Ambacht, 10-10-'28

PERSSCHOUW.

Over den „wereldleeraar“...

In „Geld. Kb.“ zegt de C. L. F. v. Schelven over Krishnamurti:

We weten, dat deze z.g. „Wereldleeraar“ in de oogen zijner volgelingen de incarnatie van den Christus is, de vleeschgeworden Christus. Mevrouw Besant zelf heeft het gezegd, niet eens, maar telkens weer, om de heel eenvoudige reden, „dat zij het geloof en weet“. En dan is 't uit. Want zoodaals de Paus in zijn onfeilbaarheid het hoogste leergezag is in de Roomsche kerk, en de Apostel onder de Apostolischen, zoo is Mevrouw Besant in de kringen van „de Ster“ het eind van alle tegenspraak.

Opmerkelijk is evenwel, dat deze incarnatie van den Christus in Indië, waar de Christus geen opgeld doet, de incarnatie van de Boeddha is.

Een Amerikaansch blad „Het Oosten“ vertelde: „In Bombay aangekomen met Mevrouw Besant, heeft hij zijn bezoekers plechtstatig ontvangen. Hij riep: „Ik heb Boeddha gezien; ik heb met Boeddha gesproken; ik ben Boeddha, en de boodschap die ik aan Indië breng, is zuiver in geest en in gevoelen en in 't lichaam. Ik heb alles verloochend. Ik kon een rijk man zijn; mij werd 10.000 dollar per week geboden door een Amerikaansche firma; natuurlijk, ik verwierp het aanbod. Juist zoodaals een rivier zich in den oceaan uitstort, heb ik mijzelf in de eeuwigheid verloren.“

Krishnamurti, die volgens Stanley Jones ook stellig vloeken kan, is alzoo wel „van alle markten thuis.“

Het is goed, dat zulke rareiteiten eens ontmaskerd worden.

Zeven cent voor de gemeente Rotterdam.

Dr. Krop, Ned. Herv. pred. te Rotterdam, heeft daar onlangs een jeugdpreek gehouden, waarin o.m. de kwestie van het anti-militairisme ter sprake kwam. Van een bezoeker, die op Zondag eerst de jeugdpreek,

later de bioscoop, bezocht heeft, kreeg hij een brief, waaruit ik het volgende citeer, via de „Rott. Kb.“ (herv.):

Een redelijk debat weerloos-waarbaar, pro-anti-kontra-militairisme wordt onophoudelijk uit het redelijk denken in de sfeer van het sentiment gebracht, waarbij de tegenstelling natuurlijk van haar zuiverheid wordt beroofd¹⁾.

„Liefelijk“ stelt men de antithese dan aldus: aan den eenen kant de bloederige, gemeene militairisten, aan den anderen kant de zachtzinnige vredelievende anti-militairisten. Natuurlijk erken ik, dat het anti-militairisme, type Tolstoy, en nu weer Prof. Hoerig (De zondeval van het Christendom) zuiver, eerlijk en respectabel is en het is mijn bedoeling niet deze menschen of, dat beginsel te treffen, temeer waar ik ook nu de zaak allermint vertroebelen wil met scheeve voorstellingen en onjuiste gevolgtrekkingen.

Doch wat ik mits dezen wel wil doen, is protesteeren tegen de onwaarschijnlijkheid der communistische actie. J. J. Zondag werd in een druk-bezochte bioscoop gefilmd: „Tien dagen die de wereld deden wankelen“, van welk stuk de gemeente Rotterdam van mijn 42 cents toegangspreis ook 7 centen ontving, waarschijnlijk om straks de weduwen te onderhouden van de agenten, die het leven zullen laten, als in Rotterdam op zoo'n wijze de wereld eens wankelen gaat. In dat revolutionaire stuk zien wij de Russische revolutie bewierookt, zien wij de operatie van het roode leger gefilmd en... het publiek wordt gek van... blijdschap. Is het niet wonderlijk, dat de anti-militairistische communistische partij (Stalinisten) een oorlogsfilm vertoont en dat het publiek in geestdrift ontsteekt? Wanneer schoolboekjes, enz., Napoleon of dergelijke militairisten verheerlijken, dan komt er — terecht — een steeds luider klinkend protest; doch nu wordt de roode militairist Lenin, de revolutionaire geweldenaar, de roode Bismarck, door een in oorlogroes gebracht publiek op militairistische wijze, als een vechtgeneraal, lol en glorie toegebracht en schier vergood. Een dergelijke partijbanen aanbidding als j. j. Zondagmorgen zag ik nimmer en wat mij walgen deed was, dat deze film van bruto geweld, dierlijk oorlogsfanatisme, dat juist het oorlogsvraagstuk zoo benauwend maakt, thans door deze anti-militairisten onder applaus wordt gefilmd en dat deze rolprent der verschrikking nu wordt vertoond met zuiver rood-militairistische propaganda, terwijl bovendien de redenaar, die het woord voerde, aandrief door sentimenteels gevoels zich niet van dien strijd te laten afhouden!

Tegen deze misleiding, tegen dat militairistisch gedoe, tegen deze legeraanbidding, tegen deze machtsvergoding, tegen deze oorlogsverheerlijking sta een ernstig protest en een dringend verzoek, om bij het overdenken van dit ontzagelijk vraagstuk „weerloos-veerbaar“ zich toch niet door communistisch „anti-militairisme“ te laten misleiden; want dat anti-militairisme is plus royaliste que le roi en onredelijker dan welk militairisme ook. Ter zijner tijd hoop ik in „Geloof en Vrijheid“ over deze dingen uitvoeriger te schrijven, doch ik kon niet nalaten deze communistische oorlogs- en geweldsverheerlijking nu althans vast te leggen... enz., enz.“

Ik heb zoo geen verstand van gemeenteraadszaken, maar die opmerking over de 7 cent lijkt me nog zoo dom niet.

De oogen gaan meer en meer open.

Dat de groep-Geelkerken den ongereformeerden kant uitgaat, wekelijks verder, wordt hoe langer hoe meer ingezien. Gelukkig zijn er eerlijke menschen die er voor uitkomen, en niet door valschen hoogmoed worden weerhouden van de erkenning, dat ze de dingen lang zamerhand anders zijn gaan zien dan eerst.

Een van de voorbeelden van zulke openhartige belijdenis geeft Marnix in „Gron. Kerkbode“. Hij spreekt over den heer J. E. Kok te Tiel, vooraanstaande figuur in de leiding van de jeugd. Marnix schrijft over hem:

Hij is leider geweest of is het nog — daar wil ik al zijn — van den gereformeerden jeugdbond, onze knapenvergaderingen, en heeft er zich niet mee kunnen vereenigen, dat deze bond zich zoo kloek en klaar uitsprak inzake het leergeschied, dat in onze kerken aan de orde was. Deze broeder was bezwaard. Hij vond het geschil, dat te Assen beslecht werd, een verschil van uitlegkunde. Een exegetische kwestie, zoodaals de geleerden het dan zeggen. Hij vond het niet goed, dat in het reglement van den jeugdbond zoo duidelijk werd uitgesproken dat deze zich plaatst op den grondslag van de belijdenis zoodaals die door de gereformeerde kerken wordt gehandhaafd. Natuurlijk — wat zou een gereformeerde organisatie anders doen. Een lid van de Hervormde Kerk zeide: wat ben ik blij dat de gereformeerde kerken de belijdenis handhaven. Als zij het niet deden, wie zou het dan doen? Mijn kerk kan het niet meer.

Maar goed, deze broeder was dan bezwaard. Hij dacht niet als vele anderen; het is zoo erg niet. En was allicht evenals die anderen vertoerd, als iemand verklaarde en het bewees, dat het wel erg was. Hij ging lezen „Woord en Geest“, en vond daar mooie stukken in.

Maar zie wat gebeurde? Allengs gingen dezen broeder de oogen open.

Daar las hij in het genoemde blad een artikelreeks van dr. N. van Leeuwen over het boek Exodus.

En het gevolg van de lezing van wat het orgaan der groep-Geelkerken zoo al als gereformeerd aandient, is geweest, dat de heer Kok in het „Leidersblad“ van deze maand schrijft:

¹⁾ Tusschen twee haakjes: precies hetzelfde doen zo tegenwoordig in kerkelijk-theologische geschriften. K.S.

Zoo lang er principelen der G. Meer en 1 uit moeten

Nadat de heeft gegeven der groep-Geeling deze s

Als ik dus ken — over zijn gelevering e die zelf aanleiding

Hilma g om haar en

Maar ik dachtte gek ingegeven, neen!

Zoo kon standpunt. aan de ver van 3 ma

7-23 en 2 tegenspraak Egypte op en Ex. 12

stuur daa. Dit ouds is dat s

Nu verg gegeven v niet op C

Ten slotte ties als in

Het wor uit. Het M ethisch e den naam die beide g der Schrift is een a anders da elkander dat velen wij. Bidden Maar uitin da Aankers ben mij d gedaan zie ten. Zoo

Marnix, n

Wat zeg Ik heb

velen in meenen. V stellen? Ik neemt niet lijke doelp en zoo e gedacht. G het blijkt door vele

En tenslot

Het gel niet begrij zijn, leerz

Wordt in

te hebben „ (kerkorde?) officieel be

Die der wenschen (kerkeraad men. Indi gemeentel kerkeraads

Of is de b

We lezen Gereformeerde geval van l

Waarde die Sinod stad gesit die saak Ringkomm Prof. du basing u belydenis het Mens meer ver weldigend van die

Ons as optrede v besluite g dat onz gehad h die N.G. ons ree bate so die ont Wie so di